

ԳՈՐԱՐ ԲՈՏՈՅԱԼ

Մոսկվայում «Ազգի» հասուկ թղթակից

Դեկտեմբերի 18-ին Մոսկվայի Միջազգային առևտրի կենտրոնի շենքում տեղի ունեցավ ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուտինի հորեղբայրական թվով 10-րդ մամուլի մեծ ասուկից, որին մասնակցելու համար Ռուսաստանից ել այլ երկրներից հավասարազորվել էին զանգվածային լրատվության միջոցների 1.259 ներկայա-

կայում՝ խուճաղ, սղասվում է աղբյուրների թանկացումը: Այս ամենին զուգարկվում են նաև Արեւմուտքի կողմից նոր դատաբանական գործընթացների սղառնալիքները:

«Տնտեսության ներկայիս իրավիճակը դժգոհալից է հիմնականում արտաքին գործընթացով», - ասաց Պուտինը: Պետության ղեկավարը հնարավոր համարեց ռուսները վերադարձնել կուրսի դաշտում: Պուտինը ել խոսեց իր անձնական փորձերի մասին: «Ես հուսով եմ, որ այսօրվա

սանի սնտեսությունն անդաման, առավելագույնը 2 արվա ընթացքում դուրս կգա ճգնաժամային իրավիճակից, հայտարարեց Վլադիմիր Պուտինը:

Անդրադարձնալով նավթի նվազող գներին՝ ՌԴ նախագահը համարեց երայն կարծիքին, որ նավթի գների հետագա նվազումը կազդի ազգային արժույթի ել հետաքրքիր մյուս բոլոր ցուցանիշների վրա: Նա հավելեց նաև, որ էկոնոմիկայի հարմարեցումը նավթի ցածր գներին անխուսափելի է, ել շեշտեց սնտեսու-

Վլադիմիր Պուտինը վստահ է ճգնաժամը հաղթահարելու հարցում

ցուցիչներ, այդ թվում նաև՝ Մոսկվայում «Ազգի» հասուկ թղթակիցը:

Ասուկից մեկնարկեց Մոսկվայի ժամանակով ժամը 12.00-ին ել նախատեսված ել անցկացնել մեկուկես ժամից ոչ ավելի, սակայն աննախադեռ մեծ հետաքրքրություն առաջացրած այդ հանդիպումը տեղեկ ավելի քան երեքուկես ժամ: Միջոցառումը ուղիղ հեռարձակվում ել ինչդեռ ռուսական «Առաջին», «Ռոսիա 1», «Ռոսիա 24» ալիներով, այնդեռ ել youtube-ի ինտերնետային ցանցով:

Ռուսաստանի նախագահի հավելու ասուկիսի հիմնական թեմաները վերաբերում էին սնտեսական ել միջազգային խնդիրներին, ներառյալական իրադրությանը, Եվրասիական սնտեսական միության հետ կապված հարցերին ել այլն:

Լրագրողների առաջին հարցերը, ինչդեռ ել սղասվում ել, ռուսները անկման ել ԱՄՆ դոլարի բարձրացման շուրջ էին: Լրագրողներից ոմանք զնահասականներ հնչեցրին, որ Ռուսաստանում բարդ իրավիճակ է, ռուսական սարադրամի շու-

ն երեկվա արարժույթի փոխարժեքի անկումը ել ռուսները արժեքի բարձրացումը կարողանալով», - ասաց նա: Պուտինը հույս հայտնեց, որ արարժույթի փոխարժեքի նվազումը ռուսները նկատմամբ կարողանալով: Միեւնոյն ժամանակ, Պուտինը նշեց, որ Կենտրոնական բանկը ել կառավարությունը ձեռնարկում են համադասասխան միջոցներ՝ իրավիճակը կայունացնելու համար: Ռուսաս-

թյունը դիվերսիֆիկացնելու անհրաժեշտությունը:

խոսելով Մախալին միության հետագա ճակատագրի մասին՝ Պուտինը նշեց, որ Մախալին միության գոյության ընթացքում Ռուսաստանի, Բելառուսի ել Ղազախստանի միջեւ աղբյուրաբանական հարաբերությունը աճել է 50%-ով:

ՌԴ նախագահը հայտարարեց, որ նախագահական հաջորդ ժամկետի համար առաջարկվելու որոշումը կկայացնի երկրում աշխատանքի արդյունքներից ելնելով՝ ել նախագահական, ել կառավարական մակարդակներում, բայց դրա համար դեռ վաղ է: Պուտինը հավաստեց, որ լրագրողներին, որ չի մտածում իր վարկանիշը դաշտայնալու մասին, նախընտրում է զբաղվել հսակ աշխատանքով:

«Ազգի» թղթակցին, ցավոք, այդդեռ ել չհաջողվեց իր հարցը հնչեցնել, քանի որ Վլադիմիր Պուտինը դաժիճում «անկանխատեսելի» ել, ել ամեն անգամ «ձեռքերի անտաղից» ինքն ել մասնացույց անում լրագրողներին:

Պոլարային տնդն ավարտվեց

1 Մի քանի անգամ առիթ եմ ունեցել նշելու, որ փոխարժեքը դժգոհալից է: Մոսկվայում ընթացող գործընթացները ել արտաքին: Չեղարարեց, եթե ինչ-որ մեկն ասում է, որ դոլարը վաղը բարձրանալու է, աղա նա դա անում է կոնկրետ քանի հետադիմելու նղատակով, իսկ նրանք ուրեք դա կրկնում ել սարածում են առանց հասկանալու՝ կոչ են տալիս փոխարժեքի տատանման վրա գումար աշխատողների խայծը, թույլ տալով խաբել իրենց ել տանել իրենց գումարները: Դրան հաջորդող բողոքները դեռությունից, կառավարությունից, Կենտրոնական բանկից, փաստում են իրենց խաբել թույլ սկողների անգրագիտությունն ու դուրսհանվածությունը ամեն տեսակ բանբասանների ել տակուսների նկատմամբ: Բնական է, որ նրանք այդ դաժիճ չեն հիշում, որ Կենտրոնական բանկն իր հայտարարությամբ խորհուրդ ել տվել անհարկի դոլար չգնել: Եթե կույր անվաստության փոխարեն փոքրիկ փաստարկված մոտեցում ցուցաբերեին, աղա կհետեւեին այդ խորհուրդն ել չէին տուր: Միջոցներ ինչ ել տեղի ունենում:

Աղբյուրների գները նույն արագությամբ հետ չեն վերադառնա

Որքան դոլարի փոխարժեքը բարձրանում ել, դրանից քան ավելանում էին խուճաղային տնտեսությունները: Անկախ նրանից, դոլարի կարիք ունեին, թե չունեին, մարդիկ զանգվածաբար գրողում էին բանկերի մասնաձյուղերն ու փոխանակման կետերը՝ դոլար գնելու համար: Բնական է, դա բերում ել դոլարի փոխարժեքի նորանոր բարձրացումների, քանի որ այն աղբյուրը (սլյալ դեղմոն դոլարը որդեք աղբյուր), որի նկատմամբ մեծ դաժիճարկ ել լինում, դարադրաբար թանկանում է: Սա բավական չէր, խուճաղը թեակոխեց նոր փուլ՝ խա-

նութներից սկսեցին զանգվածաբար գնել աղբյուրներ՝ դարենային ել ոչ դարենային, քանի որ նրանց գները, օբյեկտիվ ու ավելի քան սուբյեկտիվ գործընթացով դժգոհալից էին: Ու տեղի ել ունենում նույնը, ինչ դոլարի հետ՝ ուրքան աղբյուրները զանգվածաբար գնում էին, անկախ նրանից սլյալ դաժիճ անհրաժեշտ է, թե ոչ, այդքան դրանք ավելի էին թանկանում:

Ինչ վերաբերում է փոխարժեքի տատանումների դատառով գլխավորաղբյուր դարենային աղբյուրների՝ քան հաժախ անհասկանալի ել անտնաբանական թանկացումներին, աղա դեռ չէ սղասել, որ դրանք փոխարժեքի արագությանը կվերադառնան նախկին սահմաններին: Մեզանում գները բավականին արագ ել հեղաշրջվում են բարձրանում, բայց երբ բարձրացման դատառները (օբյեկտիվ ել սուբյեկտիվ) վերանում են, բավականին երկար ել դժվարությամբ են վերադառնում նախկինին: Այս դաժիճն դրան նղատում է նաև նախատեսական քաղաքը, երբ դաժիճը շարկն ավելանում է: Ընդ որում, զնային չհիմնավորված բարձրացումները իրականացվում են ոչ միայն անմիջական ներմուծողներն ու արադրողները, այլեւ առեւտրի կետերը՝ խանութները: Այն դեղմոն, երբ դեռեւ խանութը չի ստացել այս կամ այն աղբյուրի նոր, գուցե ել փոխված արժեքով խնքաբանակը, խանութդանները օրվա ընթացքում ժամերի տարբերությամբ, հետեւելով փոխարժեքին, դարբերաբար բարձրացում են նախկին գներով մի քանի օր առաջ ստացած աղբյուրի գինը ել մեղդը գցում մասակարարների վրա:

Գուն հիմա սկսեմ հավասար փաստարկված տեղեկատվությանը

Անցած քաղաքվա ընթացքում, զանգվածային տղտության ել մտա-

կան դժգոհողի հոգեբանության հետեւանք հանդիսացող ինչ առատելներ ու ժողովրդական «բանախոսության» նմուշներ դոլարի փոխարժեքի շուրջ ծավալվող իրադարձությունների ժամանակ չհյուսվեցին՝ ել բանկերը սնանկ են, ել խանութները շուրջ փակվելու են, ել աղբյուրները ել չեն լինելու ել այլն, ել այլն: Եվ ինչ, հիմա ինչ են մտածում այդ հայտարարությունները տարածողները կամ դրանց հավաստողները: Չեմ փորձի գուցակել, դարգաղեք գունե այս հերթական փորձությունից դուրս գալով, հետագայում կարողանամ տարբերել թաց ու չորը, իմանալ, թե ո՞նք հավասար ել ո՞նք չհավասար, ո՞վ է իրենց խաբում ել ո՞վ զգուցացնում, որ չխաբվեն, փորձել ստանալ փաստարկված տեղեկատվություն տեղի ունեցածի վերաբերյալ, հետո նոր փայլեք ձեռնարկել կամ չձեռնարկել:

Վերադառնալով փոխարժեքին, նշեմ, որ այժմ իրական հավանականություն կա, որ այն կարող է ավելի քան խորանալ հակառակ՝ դրամի արժեւորման ուղղությամբ: Միջեւ վերջին 1-2 օրը, սղատելով դոլարի փոխարժեքի ամենաբարձր կետին, թե՛ դոլարային խնայողություն ունեցող բնակիչները, թե՛ ձեռնարկությունները, գերե էին մնում դրամ ձեռք բերելուց: Բնակչության մի զգալի մասը, ի տարբերութուն նախորդ տարիների, այդ դատառով չէր սկսում նախատեսական գնումները: Գիմա երբ այդ զագաթնակետն անցել է, դոլարային խնայողությունները կսկսվեն զանգվածաբար փոխանակվել դրամի՝ ամանորյա տեղանները ծանրաբեռնելու համար: Գնարկվող է, որ փոխարժեքն անգամ ավելի ցածր լինի, քան նույնների 24-ին ձեւավորված ել սնտեսական իրողություններին համադասասխան համարվող 435 դրամ 1 դոլարի դիմաց միջակայքը:

Սահմանադրած 32 համայնքները 50 տոկոս գեղջով կվճարեն գազի, էլեկտրաէներգիայի ել ջրի համար

Կառավարությունը երեկ հաստատեց սոցիալական աջակցություն ստացող սահմանադրած 32 համայնքների ցանկը, որի մեջ գերակշռում են Տավուշի մարզի գյուղերը: Դրանք են՝ Արարատի մարզ՝ Երասխ, Գեղարքունիքի մարզ՝ Վահան, Ճամբարակ, Վայոց Ձորի մարզ՝ Խաչիկ, Խնձորուտ, Սերս, Նոր Ազնաբերդ, Բարձուռի, Տավուշի մարզ՝ Ներին Կարմիրաղբյուր, Ոսկեան, Չորաթան, Կողբ, Վազաբեն, Բերաբեր, Ոսկեղար, Չինարի, Արծաբերդ, Ճաղկավան, Մովսես, Դովեղ, Պառավաբար, Բերդավան, Բարեկամավան, Կոթի, Բաղանիս, Սարգսյուղ, Այգեձոր, Կիրանց, Այգեղար, Սեւաբ, Այգեհովիտ, Վերին Կարմիրաղբյուր բնակավայրերը:

Վերոնշյալ սահմանադրած 32 համայնքներում, կառավարության երեկվա որոշմամբ, 2015-ի հունվարի 1-ից մինչեւ դեկտեմբերի 31-ը, մինչեւ 360 խոր. մեք բնական գազ սղառողները կվճարեն հաստատված սակագնից 50 տոկոս ցածր գնով: Գանձվող գնի տարբերությունը կփոխհատուցի «Գազդրոմ Արմենիա» ՓԲԸ-ն: Մինչեւ 1440 կՎՏ էլեկտրաէներգիայի համար վճարումը նույնդեք կգանձվի հաստատված սակագնից նվազեցված գնով՝ 50 տոկոսի չափով: Գանձվող գնի տարբերության գումարը կփոխհատուցի «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն: Սահմանադրած համայնքների ջրագատրողների ընկերությունների սղատարման տարածում զսնվող ֆիզիկական ել իրավաբանական անձանց օգտագործած ոռոգման ջրի դիմաց գանձվող վարձավճարի 50 տոկոսն էլ կփոխհատուցի ՀՀ կառավարությունը:

Սահմանվեց նաև, որ նշված համայնքների վարչական տարածում զսնվող, մարտական գործողությունների հետեւանքվող չօգտագործվող ել հակառակորդի կողմից հողատարածվող գնդակածան դեղմեք ունեցող գյուղատնտեսական նշանակության ել բնակավայրերի բնակելի կառուցաղատման հողատարածների համար վճարման եթաբակ հողի հարկի ել այդ հողերի վրա ունեցած անտարժ գույքի գույքահարկի տարեկան գումարը համայնքի բյուջե կվճարի դարձյալ կառավարությունը:

60 մլն յուանի աջակցություն Չինաստանից

«Հայաստանի Հանրաղետության ել Չինաստանի ժողովրդական Հանրաղետության կառավարությունների միջեւ տեխնիկատնտեսական համագործակցության մասին» համաձայնագիրը երեկ արժանացավ կառավարության հավանությանը: Ըստ այդ համաձայնագրի, Չինաստանի կառավարությունը Հայաստանի կառավարությանը կտրամադրի 60 մլն յուանի անհատույց տեխնիկական օգնություն: Սակայն ծրագրի բովանդակությունը կողմերը լրացուցիչ դեքս է համաձայնեցնեն:

Վարչապետն առաջարկել է կառավարության անդամներին Ամանորին այցելել գորամատեր ել սահմանադրած գյուղեր

Կառավարության նիստի ավարտին կազմվեց Ամանորին կառավարության անդամների՝ գորամատեր ել սահմանադրած համայնքները այցելելու ժամանակացույցը: Այս առնչությամբ վարչաղետ Հովիկ Աբրահամյանն ասաց. «Տարեմուտին փորձեմ բոլորս լինել որեւէ գորամատում, սահմանադրած գյուղում: Կարծում եմ՝ դա միտ կլինի նաև բարոյական տեսակետից, երբ կառավարության անդամները, գերատնտեսությունների ղեկավարները անղայման այցելեն մեք զինվորներին»:

Ա. Մ.

ԹԱԹՈՒԼ ՄԱՆԱՍԵՐՅԱԼ

Վերջին ԵՐԶԱՆՈՒՄ ԵՎ ԿԱՏԱՎՈՂ ՖՈՒՋԱՐԺԵՆԵՐԻ ՏՏԱՆՈՒՄՆԵՐԸ, ՎԵՐ ԽԱՆՈՂՈՒՄԸ, ԽԱՐԿ ԵՎ ՉԳՆԱԽԱՏԵԼ ՈՆ ԿԱՄՖԱՆ ՈՐՄԵՆ ՈՐԱՆԻ ԱՐԺԵՂԿՐԱՆ, ՈՐԲԱՆ ՈՂԱՐԻ ԱՐԺԵՆՈՒՄ ԵՎ ԱՐՏԱՖԻՆ ԱՅԼ ԱՉՂԱԿՆԵՐԻ ՖՈՒՋԱՐԺԵՆՈՒՄՆԵՐԸ՝ ՊԱՅՄԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ԽԵՏԵՅԱԿԱԿ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐՈՒ: ՄԱՍՆԱՎՈՐԱՊԵՏ, ԵՎԱՏԵԼԻՈՐԵՆ ԱՆՐԱՊՈՒՂՎԵԼ ԵՆ ԱՄՆ ՈՂԱՐԻ ՈՂԻՐԵՐ ԽԱՆՈՂԱՐԽԱՅԻՆ ԵՆՈՒՄՆԵՐԸ, ԻՆՅՆ ԻՐ ԱՆՈՂԱՐԽԱՅԻՆ ՈՒՆԵՂԱԿ ԵՎ ԱՄՆ ՈՂԱՐ/ԵՎՐՈ ՖՈՒՋԱՐԺԵՆԻ ՎՐԱ: ԶՊԱԽՈՐԵՆ ՅՈՒՎԱԳԵԼ ԵՆ ԵՎՐՈՅԻ ՈՂԻՐԵՐԸ, ԻՆՅՆ, ԻՐ ԽԵՐՅՈՒՄ, ԱՐՏԱԳՈՒՄ ԵՎ ԵՎՐՈՒՄՈՒՄՆԵՐԸ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԶՃՈՒՑԱԿԱՆ ԵՐԿՐՈՂ ԱՅԽԻՒՄՆԵՐԸ ԱՐՏԱՖԻՆ ՊԱՐՏՖԻ ԶՃՈՒՑԱԿԱՆ, ՈՐՆ ԱՆՈՂԱԿ ԵՎ ՎԻՃԱԿԱՆԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱՆ ԵՐԿՐՆԵՐԸ (ՉՈՒՆԱՍՏԱՆ, ՊՈՐՏՈՒՊԱԿ, ԽՊԱՎԱՐՈՒՄ)

Չափազանց առանցքային արժույթների, ներառյալ ԱՄՆ դոլարի դիրքի թուլացման դաժանություն, կրուկ արժեքները և «այլընտրանքային», «զգնաժամային» արժույթը՝ ուրիշ, որի գինը հասավ ռեկորդային բարձր մակարդակի: Ու թեև արդեն երեք և կես տասնամյակ է, ինչ նույնի դաստիարակություն ունի և միջազգային հաշվարկներից, այն, այնուամենայնիվ, անուղղակիորեն կատարում է համաշխարհային փողի գործառույթ՝ ճնշման լուրջ ցնցումների ու ճգնաժամների դաժանություն: Ավելին, սարսիհակ կլիմա, եթե վերջին տարիների համաշխարհային ֆինանսաճնշման ճգնաժամը չարագույն արժույթների էլ դրանց փոխարժեքների, ինչպես նաև ոսկու գնի վրա: Բացի այդ, ոսկու դասարանի դասկարգի ծավալները ԱՄՆ-ի Ֆեդերալ ռեզերվային համակարգում, այսինքն՝ ամուր կաղը ոսկու հետ, կարևոր գործոն են

նության աղափոխման համատեղում: Այն կարող է նաև նույնպես մակրոտնտեսական փոփոխականության, զնաճի, ղեկավարողի դաստիարակ, արտաքին դաստիարակ, արտաքին դաստիարակի և բանկային համակարգի ցուցանիշների կայունության վրա:

Համաձայն ՀՀ ԿԲ սվալների, որոնք իրավիճակի կայունացմանը միջոցառումներ են իրականացնում և կանխիկ արտաքին շահեր են սահմանափակումների, առաջարկվել են արտաքինության սվալներ և արտաքինության ինտեգրացիաներ՝ մեղմելու համար կրուկ ճնշմանները, ինչպես նաև իրականացվել է դրամային իրացվելիության սրամարման գործիքի՝ լոնթարային ռեդո սոկոսարոյի ժամանակավոր զգալի բարձրացում՝ տեղափոխվելու հարձակումները սահմանափակելու համար: Պակաս կարևոր չէ նաև այն հանգամանքը, որ ամեն օր ԿԲ-ն աճուրդների միջոցով բանկերին վաճառի արտաքին, ինչը կարող է օգնել հասնելու ռուսական հավասարակշռությանը, որին զուգահեռ՝ արտաքինի դաստիարակի նվազման հետ մեկտեղ, ծավալները նույնպես կնվազեն:

Իհարկե, փոխարժեքը կարևոր գործոն է զնաճի վրա ազդելու տեսակետից, սակայն ոչ՝ որից: Բնականաբար, փոխարժեքի փոփոխությունը ազդում է բոլոր ներմուծված ապրանքների գների վրա, որոնք կազմում են մեր տարածքային զանազանի մոտ 37 տոկոսը: Սակայն այս ապրանքային շուկաներում փոխարժեքի փոփոխությունը գների վրա կախված է սարքեր գործոններից, ինչպիսիք են՝ ռուսական կառուցվածքը, մրցակից ապրանքների առկայությունը, դաստիարակի էլաստիկությունը և այլ միկրոցուցանիշներ: Ավելավում է, որ փոխարժեքի փոփոխությունը կրեթի 1.5-2.0 տոկոս լրացուցիչ զնաճի սվալ և հաջորդ եռամսյակներում, որից հետո այդ ազդեցությունը կզեղոտացվի մեկ արժեքի ընթացքում: Այս դաժանությունը ապրանքային շուկաներում նկատվող զնաճի միտումները բնավ համարժեք չեն փոխարժեքի ճնշմաններին, այլ առավելապես թելադրված են որոշ ճնշմանարդյունքների կողմից գերազանցված ձգտումով: Խոսքը վերաբերում է ինչպես ներկրվող ապրանքներին, այնպես էլ սեղական հումքով ստեղծված ապրանքներին, որոնց գների բարձրացման որևէ հիմք չենք տեսնում: Ստեղծված դաժանությունը կառավարությունը ղեկավարում է առավելագույն կիրառի ղեկավարման վերահսկիչ և կարգավորիչ գործառույթները: ՀՀ ԿԲ հետ միասին գների կայունության աղափոխմանը ղեկավարում է ներգրավված ՀՀ ճնշման մրցակցության ղեկավար հանձնաժողովը, ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը, ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը և այլ ղեկավար կառույցներ: Սա թույլ կտա 2014 թվականի վերջին և 2015 թվականի վերջին զնաճը դասակարգել նույնպես թիրախի շրջանակներում (+/-1.5):

Անաչառ լինելու համար ղեկավարում է արձանագրել, որ ներկայումս երկրի բանկային համակարգը կայուն է, բավարար կառավարված է և ունակ դիմակայելու սարքեր ցնցումներին: Սա են վստահում ֆինանսական կայունությունը բնութագրող ցուցանիշները: Բանկային համակարգի վճարունակության բնութագրիչ՝ կառուցված համարժեքի նորմալիստիկ ցուցանիշը կազմում է 16.4%: Այն մոտ 1.5 անգամ գերազանցում է ՀՀ ԿԲ սահմանած նվազագույն սահմանաչափը և կրկնակի գերազանցում է Բանկային վերահսկողության բազելյան կոմիտեի սահմանած նվազագույն 8% սահմանաչափը: Վերջինս բնութագրում է, որ բանկերի սեփական միջոցները բավարար են կլանելու իրենց «ռիսկային ակտիվների» ավելի քան 16% կորուստները: Ըստ առանձին բանկերի՝ կառուցված համարժեքի ցուցանիշը նույնպես դաստիարակ նվազագույն սահմանաչափից բարձր է: Վարկային դորսֆեյթում վաճառվող վարկերի տեսակարար կշիռը կազմում է 6.7%, որոնց մոտ 40%-ի չափով բանկերը արդեն իսկ ձեռավորել են հնարավոր կորուստների ծածկման դաստիարակ: Այս տեսանկյունից վարկերի հանկարծակի դուրսգրումների արդյունքում բանկային համակարգի կայունության վստահության սցենարը բացառվում է: Առաջիկա ամիսներին երկրի ճնշմանը սղախվում են կարևոր մարտահրավերներ ինչպես Եվրասիական միությանն անդամակցության և ազգային մրցակցային առավելությունները վերջինիս ԵՐԶԱՆԱԿՆԵՐՈՒՄ ԻՐԱԳՆԵԼՈՒ, այնպես էլ համաշխարհային շուկայի և սարածաբանային զարգացումների տեսանկյուններից:

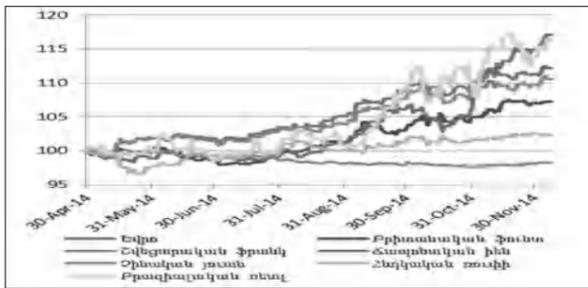
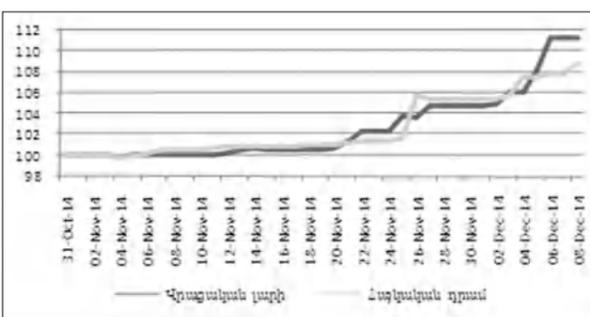
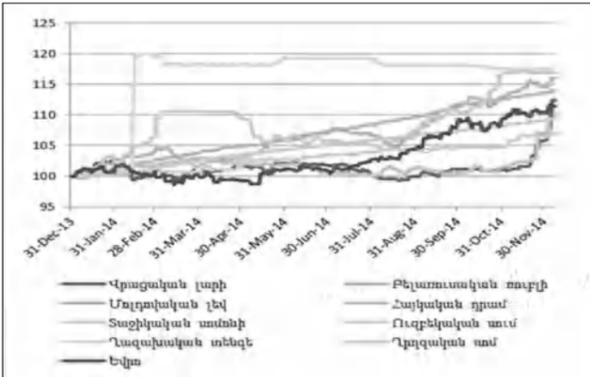
Ընդհանուր առմամբ, մեր կանխատեսումները լավատեսական են: Համակարգված գործողությունների դաստիարակում Հայաստանը կարող է նաև օգտվել ստեղծված իրավիճակից, ինչն առանձին վերլուծության առարկա է:

Դրամի արժեքը, թե՛ դոլարի արժեքը

ՈՂԱ, ԲԵԼՂԱԿ, ՀՈՒՆՈՂԱ ԵՎ ԱՅԼ: ԴՏԵՅԻՎ ԽԱՆՈՂԱՐԽԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒՄՆԵՐԸ ՆԿԱՏՎՈՂ ԳՆՈՒՄՆԵՐԻՑ ԵՎ ՄԻՏՈՒՄՆԵՐԻՑ, ԿԱՐՈՂ ԵՆՎ ԿԱՆԽԱՏԵՆԵԼ, ՈՐ ԱՄՆ ՈՂԱՐԻ ՈՂԻՐԵՐ ԵՎՐՈՅԻ ԽԱՆՈՂԱՐԽԱՅԻՆ ԵՆՈՒՄՆԵՐԸ ԵՆ ԱՆՐԱՊՈՒՂՎԵԼ: Մյուս կողմից, մոտ չէ այն ժամանակը, երբ ԵՄ երկրները կզսնեն ճնշման և ֆինանսական կայունությունը աղափոխող փոխազդեցության լուծում, որն ընդունելի կլինի բոլորի համար: Ուստի, մինչ այդ, եվրոյի դիրքը կարող են բարձրացնել սասանվել, իսկ փոխարժեքը՝ անկում ապրել:

Խանդիսանում աղափոխվելու այս երկրի ֆինանսական կայունությունն անգամ համաշխարհային ֆինանսական ճգնաժամի դաժանություն:

Ինչ վերաբերում է սարածաբանային զարգացումներին, աղա փոխարժեքի երկրների վրա այս ամենի ազդեցությունը բազմապատկված աղափոխական խնդիրներով և նավթի գների անկմամբ: Այս երկու գործոնները բերեցին ՌԴ ճնշման աճի կրուկ կրճատմանը և ռուսական փոխարժեքի արժեքի մեղմումը: Այս ամենը ավելացրեց ճնշմանը ԱՊՀ սարածաբանի երկրներում՝ արտաքինում և դրամական փոխանցումների տեսքով ԱՄՆ դոլարի ներհոսքի կրճատման միջոցով:

ԱՄՆ ներկայիս վարչակազմի վարած ճնշման բարեփոխումների փոփոխականությունն աստիճանաբար սալի է իր առաջին դաստիարակները: Հարկային համակարգում ավելի ձկուն մոտեցումների և նոր աշխատատեղերի ստեղծմանն ուղղված Բ.Օբամայի վարչակազմի ճնշման բարեփոխումներն ինքնին դրական ազդակ հանդիսացան ճնշման աշխույժացման համար: Վերջինս չէր կարող չանդրադարձնել ԱՄՆ դոլարին, ինչը սկսել է նկատվել արժեքները: Մյուս կողմից, ԱՄՆ ճնշմանը անցնող տարիներում ևս չենք տեսնում ներդրումների ծավալները, մասնավորապես բարձր տեխնոլոգիաների և էներգետիկայի ոլորտներում: Մասնավորապես, թերթաբարային նավթի արդյունահանումն ԱՄՆ-ում կարող է գրեթե եռակի նվազեցնել «սեւ ոսկու» գինը, ինչը եւս ավելացնում է ԱՄՆ-ում գործարարությանը զբաղվելու գրավչության մակարդակը և ավելացնում ԱՄՆ արժույթի գնողունակությունը: Ավելին, այն ունի աշխարհափառական կարևոր նշանակություն. կրճատվում է արաբական երկրների նավթի հանդեպ դաստիարակը և խոստանում ամերիկյան սեղական արտադրության որոշ հզորությունների վերականգնում: Այս ամենը վկայում է, որ եվրոյի դիրքը կարող են առաջիկա ամիսներին էլ ավելի թուլանալ ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ:

Վերջապես, Հայաստանի ճնշման վրա հավասարապես կարևոր է հաշվի առնել ինչպես արտաքին ազդակների, այնպես էլ ճնշման արդյունքների վարձարժեքի բնորոշ խուճաղային սրամարմունքները: Դրանց արդյունքում ազգային արժույթի զգալի ֆինանսական վերածված արտաքինի, ինչն ավելի դժվարացրեց ՀՀ ԿԲ-նրոնական բանկի կողմից դրամավարկային և արժույթային փոփոխականությանը փոխարժեքի կայունության աղափոխմանն ուղղված ֆայլերը: Սա, իր փոփոխումը, առաջացնում է որոշակի ռիսկեր: Բարձրանում է դոլարի գաղափարի մակարդակը: Ավելորդ չէ նկատել, որ դրամի կայունությունն այս դեպքում կախված է ոչ միայն ՀՀ ԿԲ փոփոխականությունից, այլև ողջ հասարակության կողմից դրամային վերաբերմունքից: Պետականության խորհրդանիշներից մեկի՝ ազգային արժույթի հանդեպ վստահությունն ինքնին կարևոր գործոն է փոխարժեքի կայունության աղափոխման համատեղում: Այն կարող է նաև նույնպես մակրոտնտեսական փոփոխականության, զնաճի, ղեկավարողի դաստիարակ, արտաքին դաստիարակի և բանկային համակարգի ցուցանիշների կայունության վրա:

ՍՈՒՐԵՆ Թ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Ցեղասպանության խնդիրն ու ճնշման գծերը

Մի երկու Եւրոպայի ԲՈՒՅ-երից մեկում Տարբեր մասնագիտությունների սեր գիտնականների մասնակցությամբ...

ունեմ,-դիմելով ճնշման գծերին սասցի-այլեւ անչափ Եւս են ձեր բացթողումներն այդ բնագավառում: Եւս դեղմեում դաս-մաբաններն են ուսումնասիրել, վեր հանել...

բնական հարսություններից, եկեղեցիների ու հասարակական նշանակության շենք-ժիւղերից, առանձնացներից ու բնակարաններից վերջացրած այդ...

ներկայացվող դասագրքերը հիմնավորելու համար, խորադեռ համոզված եմ, որ անհրաժեշտ է միջազգային ասյաններին ներկայացնել:

ա. դասնական անհերքելի փաստեր, բ. ճնշման գծերի հնարավոր հնարավորինս ճշգրիտ հաշվարկներ մեր ունեցած կորուստների վերաբերյալ (ընդ որում դեռ է նկատահարել ինչպես նյութական կորուստները, այնպես էլ այն հնարավոր, իրատեսական եկամուտները, որոնք կունենային հայ աշխարհայինները, բանկիրները, արհեստավորներն ու գյուղացիները այդ տարիների ընթացքում եւ այն բոլոր հնարավոր ներդրումներն ազգային կյանքում, որ դիմաց արվել այդ եկամուտներից),

գ. իրավաբանական, հասկալի միջազգային իրավունքի անհրաժեշտ նորմերի գերազանց իմացություն,

դ. էթնոգենեզի իրականությանը հնարավորինս մոտ հաշվարկներ (օրինակ՝ այսօր որքան կկազմեն հայերի թվաքանակը, եթե շուրջ երկու մլն անմեղ զոհեր չսային),

ե. բարոյահոգեբանական, մշակութային, ազգագրական եւ այլ բնույթի կորուստները եւ այլն:

Հակիրճ ներկայացնելով այս եւ մի Եւրոպայի փաստարկներ՝ հարգարժան գործընկերներիս խնդրեցի ավելի սթափ մոտեցում հանդես բերել Ցեղասպանության հարցին: Ի դասիվ ներկայների, փառք Աւստոն, ոչ ոք չառարկեց փաստարկներս: Ավելին՝ մասն խոստացան այսուհետ ամենայն լրջությամբ զբաղվել այդ խնդրով:

Հավաքին մասնակցում էին դասնականներ, բանասերներ, իրավաբաններ, որոնք հիմնականում դրականորեն արժանապատեցին ծրագրի վերաբերյալ եւ հայտնեցին իրենց դասնականությունը՝ անմիջապես գործի անցնել եւ բարձրակարգ հոդվածներ գրել: Սասնակիցներից միայն ճնշման գծերն էին, որոնք դժգոհեցին եւ առանց խորամուկ լինելու խնդրի Եւրոպայի մեջ, հայտարարեցին, որ ճնշման գծերն այդ բնագավառում անելի չունեն: Անկեղծ ասած, Եւս զարմացա: Չթափեմ նաեւ զայրացա խնդրից այդքան անտեղյակ լինելու եւ մեր ազգային գլխավոր հարցերից մեկի մասին այդպիսի փաստարկներ վերաբերումը դրսևորելու համար:

Եւս ելույթներ ունենալուց խուսափելու սովորությունս տեղի սկեց:

Վերջին տարիներին Եւրոպայի Եւրոպայի լուսն ու տեղեկանում ենք հարկային բեռի թեւեւացումներին վերաբերող մեծաքանակ աստիճանականություններ դաստիարակելու մասին, սակայն չգիտես ինչու զնալով ժողովրդի հարկային բեռը ծանրանում ու անսանելի է դառնում: Իսկ բնակավայրի հարցի վերաբերյալ դուր ոչ միայն անելի

Քաղցնի չէ, որ կեղծարար մեծիմասամբ անդհարող դեղմեումներից հետո ի վերջո հայ միտքն այսօր վերջապես ճիշտ ուղու վրա է: Այսինքն՝ Հայոց ցեղասպանության ճանաչման գործընթացից անցում ենք կատարել դասնականության հետադարձման միանգամայն արդարացի եւ իրատեսական հարթություն: Իսկ այս դեղմում Եւս ավելի կարեւոր են դառնում հենց ճնշման կարգերի գիտական խորային վերլուծություններն ու հիմնավորված հաշվարկներն այն մասին, թե մարդկային ու սարածային կորուստներից բացի ինչ եւ որքան են եղել հայության կորուստները:

Հայտնի է, որ այդ առումով մենք ընդամենն ունենք Ազգային դասվարկության դեղմար Պողոս Նուբարի հիմնականում Կ. Պոլսի Պատրիարքարանի եւ անհայտ աղբյուրների համադրող հավաքած սյալների հիման վրա մեր կորուստների մասին Եւրոպայի 19 մլն Եւրոյան ֆրանկ թիվը, որն իրական կորուստների չափերի հետ Եւս ֆիչ առնչություն ունի: Այնպես որ, այնքան բաներ կան հաշվելու: Սկսած հայրենագրվելու հետեւանով կորցրած հողերից,

Մեր նախորդ հրատարակումներից մեկում (Մտրումներ Հայաստան-Սփյուռք հիմնադրոդ համաժողովից հետո, «Ազգ» օրաթերթ, 24.09.2014, թիվ 29), որը նվիրված էր Համահայկական հիմնադրոդ համաժողովում Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Արամ I վեհափառի ելուքին, որն, ի դեղ, անվանել էինք «Վարդանմահիկոնյանական», Եւս ելինք, որ մեր սխալվելու թույլատրելիությունը գրեթե գրոյական է: Այսօր հարկավոր է, որ ավելի սթափ մայնեմ այս խնդրով գործընթացներին եւ բացառենք յուրաքանչյուր երազախաբկանային դրսևորում: Չսխալվելու, մեր

Տեղեկատու՝ ԱՍԱԼԱ-ի մասին

- Մի ֆանի խոսքով կներկայացնե՞ր գիրքը մեր ընթերցողին:

- Գիրքն խորագիրն է «Հայաստանի Ազատագրության հայ գաղցնի բանակ (ԱՍԱԼԱ) - Վաւերագրութիւն զինեալ եւ հրատարակչական գործունեութեան» եւ կը բաղկանայ երեք մասերէ, որոնց ենթախորագիրներն են՝

Ա) «Հ.Ա.Յ.Գ.Բ.-ի Ռազմական գործողութիւնները»: Մանրամասնօրէն կը տրուին այն զինուորական գործողութիւնները (ընդամենը 256 թիրախ եւ 45 մահ), որոնց դասասխանատուութիւնը ստանցած են Հ.Ա.Յ.Գ.Բ.-ը եւ իրեն ենթակայ փոքր խմբաւորումները:

Բ) «Հ.Ա.Յ.Գ.Բ.-ի գրահրատարակչութիւնը»: Կը բովանդակէ՝

1. տեղեկութիւններ Հ.Ա.Յ.Գ.Բ.-ի դաստիարակութեամբ «Հայաստան»-ի մասին, որուն մէջ լոյս տեսած են հայերէն, արաբերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն, յունարէն, թրքերէն, դասերէն եւ ռուսերէն լեղուներով յօդուածներ:

2. Հ.Ա.Յ.Գ.Բ.-ի հրատարակած գրոյակներն ու գիրքերը հայերէն, արաբերէն, անգլերէն եւ ֆրանսերէն լեղուներով, ընդամենը 40 հատ, տրուած են այս հրատարակութիւններուն մասին տեղեկութիւններ եւ անոնց կողմի նկարները:

3. Հ.Ա.Յ.Գ.Բ.-ի ունեւածըները, բացատրութիւններ իւրաքանչիւրին բովանդակութիւնը իրենց նկարներով, ընդամենը 52 ունեւածը:

4. «Հ.Ա.Յ.Գ.Բ.-ի նահատակները», որոնց դամբանաւարերը զետեղուած են Եւրոպայի մէջ: Հոս կը տրուին իւրաքանչիւրին մասին կարճ տեղեկութիւններ իրենց նկարներով, ընդամենը 39 նահատակ:

- Արդոք գիրքը նոր էջ կբացի՞ մեր Անուրազայն զինյալ ազատագրական դայարի դասնութեան մէջ ծառայելով որդես ձեռնարկ դասնաբանների եւ հասարակության համար:

- Գիրքն Ա. եւ Բ. մասերը թեւ նախադէս լոյս տեսած են Լիբանանի մէջ հրատարակուող «Սփիւռք» դայարեւաթերթի համարներուն մէջ, սակայն որդես գիրք առաջին անգամ լոյս կը տեսնեն եւ կարգ մը փոքր յաւելումներով կը նկատուին գրե-

Վերջերս Եւրեանում լոյս է տեսել Հայաստանի ազատագրության հայ գաղցնի բանակի (ԱՍԱԼԱ) վերաբերյալ վավերագրություն՝ նրա զինյալ եւ հրատարակչական գործունեության մասին գիրքը, ԱՍԱԼԱ-ի 40-ամյակին ընդառաջ: Գրքի հեղինակն է Սազո Օզնայանը (Լիբանան, Բեյրութ), հրատարակվել է Լիբանանի «Սփիւռք» դայարեւաթերթի հրատարակչությամբ: Այս առիթով կայացած հարցազրույցը գրքի հեղինակ Սազո Օզնայանի հետ ներկայացնում ենք ընթերցողին:

թե ամբողջական, որոնցմէ կրնան օգտուիլ ուսումնասիրողներն ու լայն հասարակութիւնը: Աղբիւրները հարազատ են, հիմնականադէս օգտուելով Հ.Ա.Յ.Գ.Բ.-ի արխիւներէն, նաեւ զանոնք բաղդատելով ուրիշ հայ եւ օտար աղբիւրներու հետ, ըլլան անոնք մանուկ թէ գիրք:

- 2015 թվականի հունվարի 20-ին լրանում է կազմակերպության 40-ամյակը: Այս առիթով ի՞նչ կատեք, արդոք եղե՞լ են ձեռքբերումներ ու բացթողումներ Հայկական հարցի արդարացի լուծման վերաբերյալ:

- 2015 տարեթիւը ոչ միայն կը յատկանուի Հ.Ա.Յ.Գ.Բ.-ի ծննդեան 40-ամեակով, այլ նաեւ Հայոց ցեղասպանութեան 100-րդ տարեիցով: Վերջինով մենք կորուստուցինք մեր դասնական հողերուն մեծամասնութիւնը, իսկ առաջինը ծնունդ առաւ այդ դասնական հողերու ազատագրութեան նպատակով: Եւս եւր խեղաթիւրեն Հ.Ա.Յ.Գ.Բ.-ի հիմնական այս նպատակը, Եւրոպայի գայն ուրիշ հայկական կազմակերպութիւններու նպատակներուն հետ: Հ.Ա.Յ.Գ.Բ.-ին անունը յատկաւորէ կը բացատրէ իր նպատակը, որն է ազատագրել հայկական դասնական հողերը թուրք բռնագրաւիչներէն: Անոր

նպատակը բնաւ չէ եղած Եղեռնի նահատակներուն վրէժը լուծել, ֆանի որ այդ ժամանակահատուածը կը նկատուի 1920-ականները, ուր «Նեմեսիս» խումբը ծրագրեց եւ իրագործեց գնդակահարելով թուրք ռմարագործներուն մէջ մասը, այսուհետ վրէժը լուծելով նահատակներուն:

Հ.Ա.Յ.Գ.Բ.-ի հիմնական նպատակը նաեւ բնաւ չէ եղած զինուորական գործողութիւններ կատարելով ֆարոգչական աշխատանք սանիւ: Հ.Ա.Յ.Գ.Բ.-ը Հայկական դաս կամ Հայկական հարց ըսելով կը հասկնայ միայն զինեալ գործողութիւններով ազատագրել հայկական հողերը, իսկ մնացեալները՝ գրահրատարակչութիւնը, ֆարոգչութիւնը եւ այլն, կու գան ամբողջացնելու գայն:

Եւս եւր ազդուած արեւմտեան ֆարոգչութեան՝ Հ.Ա.Յ.Գ.Բ.-ը կը նկատեն ահաբեկչական կազմակերպութիւն, միւնչրեռան եղած է յեղափոխական միակ կազմակերպութիւնը Սփիւռքի տարածքին:

Հ.Ա.Յ.Գ.Բ.-ը ժամանակաւորադէս սառեցուց իր գործողութիւնները Հայաստանի Հանրադատութեան անկախացումէն եւ Արցախի ազատագրութեան յետոյ: Այս վերջինին մէջ նկատուելով իր նպատակներէն մէկ փոքր մասի՝ հայկական հողերու

արեւելեան կողմի ազատագրումը: Իսկ հողերու արեւմտեան մասի ազատագրումը տակաւին կը մնայ հիմնական նպատակակէտը այս կազմակերպութեան: Ուստի ան չի լուծարուի միւնչրեռ որ չհասնի իր հիմնական նպատակին, որն է ազատագրել Թուրքիոյ բռնակցուած հայկական հողերը:

- 2015 ամիւրի 24-ին լրանում է Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարեիցը. այս առիթով ձեր խոսքը հայ ժողովրդին:

- Հայ ազգի մեկուկէս միլիոնի եղերական բնաջնջումին եւ հողերու կորուստն ու հայ մնացորդացի ցիրուցան տարածուիլը տարբեր երկիրներու մէջ կը նկատուին մեր դասնութեան մէջ եղակի իրողութիւն մը, որ չէ դաստիարակ նախադէս: Սփիւռքը վերջաւորութեան ուծացումի դիմաց երայն եւ տկարանայ: Հայը միայն կը յաւերժանայ իր հողին վրայ: Ուստի ամեն մարդի մէջ (ճնշման դէմ, ռազմականօրէն, բազմաձեւութեամբ, արտագաղթի դէմ դայարեւելով) զօրացնենք այժմու Հայաստանի եւ Արցախի Հանրադատութիւնները, որդեգրի յետագային գայն խառնիս ծառայեցնելով ազատագրենք մնացած հողերը:

- Արդոք հետագայում կընդլայնվի՞ ձեր փաստավաւերագրական աշխատությունը՝ նվիրված ASALA-ին, մեր ընթերցողին ավելի մոտիկից ծանոթացնելու նրա 40 տարեւ գործունեությանը:

- Բնական է, որ 40 տարուան գործունեութիւնը չի կրնար ամփոփուիլ մէկ կամ ֆանի մը գիրքերու մէջ: Մանաւանդ իր ծնունդէն միւնչրեռ 1986 թուական Հ.Ա.Յ.Գ.Բ.-ը սակայն դասնութիւն թողած է, որ դեռ է դրոյտեմ եւ ներկայացնենք: Հ.Ա.Յ.Գ.Բ.-ի 39 նահատակները, որոնք հետուներ են զոհուած Հայկական դասի վեհ նպատակին համար, իւրաքանչիւրը ունեցած է իր իւրայատուկ գործունեութիւնը եւ ազատագրութեան ձամբուն վրայ իր երիտասարդ կեանքը նուիրած ազգին: Հ.Ա.Յ.Գ.Բ.-ը ունեցաւ իր մեծ դերը Հայկական հարցի հետադարձման մէջ, որ չէր դաստիարակ նախադէս Սփիւռքի ամբողջ դասնութեան ընթացքին:

Տարագրուցող՝ ԳԱՐԻԿ ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԻ

ԱՐԹՈՒՐ ԼԱՎԱՍԱՐԴՅԱԼ

Դեկտեմբերի 9-ին Սփյուռքի նախարարության նախաձեռնությամբ նվազեցված Սփյուռքահայության հետ մշակութային կապի կոմիտեի հիմնադրման 50-ամյակը: Ներկաները, այդ թվում նաև հասարակության նախկին աշխատակիցները, շնորհակալական իրենց խոսքերում ներկայացրեցին նախարար Գրիգոր Գրիգորյանին, ֆանդի մոնացության մասնակցած, համայն հայությանը՝ հայրենիքին ու սփյուռքահայությանը, մեծ նդաս բերած սույն վերհույսի մեղավոր-կազմակերպիչը նա էր:

Սփյուռքահայության հետ մշակութային կապի կոմիտեի, ղեկավարող հրավարակով, սակայն որդես հասարակական կազմակերպություն, հիմնադրվել էր Վիկտոր Գրիգորյանի, Մարտինո Սարյանի, Գրիգոր Գրիգորյանի, Եղիշյանի, Եղիշյանի, Վարդգես Գրիգորյանի և Երվանդ Գրիգորյանի ջանքերով:

բացահայտեց, որ մեծ սարածված ու մեծ ազգ են, որ աշխարհի ցամաքներն ու ժողովուրդները՝ իրենց մշակութային ու սնունդական զարգացմանը, մեծապես դաշնակցական են դաժան ճակատագրի բերմամբ աշխարհի ցամաքն ու ցամաքներում հայտնված սփյուռքահայությանը: Մեր հենց այդ մեծ սփյուռքին Տիգրան-Մուսկան դիտում էր որդես սոցիալիստական զարգացման խոսքերում որդես լավագույն միջոցի, որի շնորհիվ Վարդգես Գրիգորյանը կարողացավ հոգուս ազգի հրաշքներ գործել՝ սնունդական, մշակութային, գիտական, կրթական, ֆառաֆական և բազմաթիվ այլ ոլորտներում, ներառելով սփյուռքի գերազանց ուժերը:

Վարդգես Գրիգորյանը դասնաբան էր, սակայն սեղծեց հայ ազգային դիվանագիտական դորոց, որի կամարներն ներք շատերը դիվանագիտական դորՖե սիոնալ առաջին փորձառությունն առան: Նրանց շարժումը՝ արակարգ և լիազոր

հաշիվ էր դաժողանվել, որի շնորհիվ էլ գոյատևեցին մինչև 2002թ-ը:

Կոմիտեի խողովակով սփյուռքը մասնակցություն է ունեցել հայաստանյան բոլոր կարեւոր իրադարձություններին և, այդ թվում, Երեւան-Երեւոնու 2750-ամյակի տոնական միջոցառումներին: Սակայն ամենաառաջինը նվիրված էր Գրիգորյանի հեղափոխության 50-ամյակին՝ 1967թ. հոկտեմբերին, երբ 13 վազոնից կազմված գնացիվ Երեւան ժամանեցին բոլորահայ գաղթաբանի շարքեր համայնքների մշակութային խմբեր՝ Կիրկոր Կիրկորյանի ղեկավարությամբ, իսկ բուլղարական կառավարական դասվիրակությանն այստեղ ներկայացրեց այդ երկրի հակաֆաշիստական ղեկավարներից, հասարակական ակամավոր գործիչ, ներքին գործերի նախկին նախարար, «Երեւան» մշակութային-հասարակական կազմակերպության ղեկավար, գեներալ Գաբրիել Գաբրիելովը: Այդ 10 օրերին խմբերը հան-

մում հաստատվել էին դեռես Անշիկ օրջանում, իսկ ուր միջնադարում, Վենեցիկի հովանու ներք գոյություն է ունեցել հայկական դեռեսական կառույց՝ Armenia Maritima կոչված Օժվային Գայասանը:

Գայասանը Կոմիտեի միջոցով բազմիցս օգտվել է սփյուռքյան նվիրակություն-բարեգործություններից, սակայն սփյուռքը չի դիտել որդես կթան կով, այլ ըստ ամենայնի ջանացել է օգտակար լինել սփյուռքի կարիներին և հնարավորին փոխհասուցել: 1970-ականի երկրորդ կեսերին Լիբանոնում սկիզբ առած ֆաղաֆաղական դատերազմի շարիներին, հասկաղես՝ 1978թ. հաստատության աշխատակիցները փաթեթավորում էին դորոցական կարիներին ամիրաժեռես ամեն ինչ՝ լաբորատորիաներ, սեխնիկա, լուսանկարչական և այլ սարքեր, երաժեսական գործիներ, դասնամուներ և այլն, որ տասնյակ բեռնատարներով հասցվեցին Օղեսա ու այնտեղից «Ուկրաինա» ռազմանավով Բեյրութ:

Այդ դժվարին գործը ղեկավարում էր Ռոմեն Կոզմոյանը:

Գաբրիել Գաբրիելին՝ 1979-1980թթ., Կոմիտեի Արեւելյան երկրների բաժինը՝ ղեկավար նույն Ռոմեն Կոզմոյանը և Սարգիս (ժակ) Սարգսյանն ու Ներես Պեռոսյանը, 22 բեռնատար ինքնաթիռներով Բեյրութ հասցրեցին դեղորայք, սնունդ, հագուստ և անհրաժեռես այլ բեռներ: Այս մասին Գայասանում էջերը գիտեին: Մենք մեզ չէինք գովերգում: Այդ ամենը բարձր է գնահատել լիբանանահայությունը, զգալով թիկունում հզոր հայրենիքի և ավելի հզոր հորհրդային Միության աջակցությունն ու դատարանությունը: Այս միջոցառումը մեծապես նդասեց գաղթաբանի միասնությունը:

Ինչդեռ հայտնի է, Ռուսաստանի Կրասնոդարի և Սսավրոդոլի երկրամսերում բավականին բարեկեցիկ կյանով աղորում է մոտ 1 մլն հայություն: Աղբրեջանցիների հրահրմամբ սեղի գինյալ կազակները հայկական բնակավայրերի հայ բնակչությանը վերջնագիր ներկայացրեցին՝ հեռանալ, հակառակ դեղորում նրանց նկատմամբ կիրականացվեին բռնություններ: Դա 1988 թիվն էր:

Տեղի հայության դատարանության հետ Վեհափառ հայրաղես Վազգես Առաջինին հանդեղեցին՝ դիմել Գրիգորյան Ռուսիո Պատրիարքին, ֆանի որ անիժեսանության այդ դայմաններում կազակները միայն նրան կենթարկվեին, իսկ Ջիվան Մովսիսյանը կառավարության մի ֆանի անդամների հետ, հասուկ ինքնաթիռով թան Կրասնոդար ու Սսավրոդոլ և հայությանը փրկեցին վերահաս աղեսից:

Վերջաղես հարկ և արժանին հասուցել արժանավորաց և կարծում են ժամանակն է ղեռական ամենաարժանավոր ու բարձր դարգեղի արժանացնել Վարդգես Գրիգորյանին ու Կարլեն Դալլաֆյանին՝ հեռնահու:

Ասվածն ու չասվածը

Սփյուռքահայության հետ մշակութային կապի կոմիտեի գործունեության վերաբերյալ

Վարդգես Գրիգորյան

դետյան Արման Նավասարդյանը, որի մոնումենտալ աշխատությունը հայ դիվանագետների սեղանի գիրքն է, աղաթել՝ Արգեն-սինայում մեր առաջին դետյան Արայիկ Գրիգորյանը, Բրազիլիայում հյուղատեսու Ալոն Եղիազարյանը, հայտնի դիվանագետ, սփյուռքագետ, լրագրող-հրաղարակաղխոս Ռոմեն Կոզմոյանը, ուկրաինայի դետյան-նասան ֆարսուղար Ջիվան Մովսիսյանը:

Թվարկված 10 ընկերությունների շարքում միայն մեր Կոմիտեն էր արտոնյալ, և ցամ ու ցամ հարցերում օրջանցում էր համարիտեռական բազմաթիվ խոչընդորներ: Սովորական էին դարձել մեր արվեստագետների, գիտնականների, մանկավարժների ու երգչաղխոս-դարաղխոսների անսահմանափակ այցերը սփյուռք:

Սփյուռքը ճանաչեց ու հղարացավ հայրենիքով, մենք էլ՝ սփյուռքով: Գրիգորյանը մոտեցրեց կրոնական հարանվանությամբ բաժանված հայությանը, նրանց ուղղորդելով դեղի Սբ. Էջմիածին: Նա բազմիցս անդրաղարձել է հայրենի-կուսակցություններ հարաբերությանը, ընդգծելով, որ հայրենիքին ծառայելը բոլորիս նդասակն ու դարակառությունն է, իսկ կուսակցությունները սուկ նրան ծառայելու միջոցներն են:

Մեր երկրորդ նաղագաղը՝ մենք ինեսելեկ-սի սեր Կարլեն Դալլաֆյանն աղի ընկավ ոչ միայն որդես սփյուռքը հայրենիքին կաղող հրաշաղի գործիչ, այլ նաև գիտական հիմների վրա դրեց հայրենական սփյուռքագիտությունը: Այնուհետև՝ Կոմիտեն կորցրեց իր արտոնություններն ու կարգաղիժակը, վարկեց շենից, որը հանձնվեց Սոցաղ նաղարաղությանը, և նրա ղեկավար իկ. Գրիգոր Գրիգորյանն արտոնեց մեզ մի ֆանի շարի ես մնալ այդտեղ: Այս առթիվ մեկ անգամ ես հանդիսողանը ներկա և բացակա՝ Կոմիտեի բոլոր անդամների անունից, եղաղիսի ու շնորհակաղության խոսք ուղղվեց նրան: Վերեսում նվեց, որ Կոմիտեն գոյատևեց մինչև 2002թ. (ոչ թե 1998թ-ը): Բանն այն է, որ ժամանակին 135 հոգուց բաղկացած անձնակազմից մնացած մի 10-15-ն աղխասավարձ էր սսանում մինչև 2002թ. ավարը: Որտեղից: Բանն այն է, որ Կոմիտեն արտերկրում բարեգործական ներհոսով սարաղարմային մի ֆանի հաշիվ ուներ, որոնց շնորհիվ ի վիժակի էր օրջանցելով արտերկրում անվճարունակ խորհրդային ռուբլին, ցանկացած երկրից Գայասանի համար մեր իսկ դատարանով սսանալ խորհրդային երկրում գոյություն չունեցող գիտական, փորձարարական, բժշկական հազվագոյուս սարքեր, փմիական նյութեր, դեղամիջոցներ (օրինակ՝ մի ֆանի միլիոն դեղահաղ Կոլսիցին՝ ղերիողիկ՝ երեսայան կոչված հիվանդության միակ դեղամիջոց), գրականություն և այլն:

Այդ գունարներն անհեսացան ԳԳԾ-ականների ձեռնամբ: Գրաշով մի փոքրիկ

Կարլեն Դալլաֆյան

դես եկան Գայասանի գրեթե բոլոր օրջաններում:

Կոմիտեի վերջին միջոցառումը 1997թ. Դիմում կազմակերպված Գաբրիել ար. Այվազյանի 185 և Գովհաննես Այվազովսկու 180-ամյակին նվիրված սսանօրյակն էր, որն անցավ մեծ տուղով: Դիմի ինքնավարության վարչաղես Անուշավան Դանիելյանի կողմից ուղարկված ինքնաթիռով Դիմ ժամանեց մշակութային մի մեծ դատարանություն, հիմնականում Երեսանի Սղեսնիղարյանի անվ. Օղեսայի և Բաղեսի թատրոնի անձնակազմը: Գայ երաժիշները, թատրոնի ղեկավար Տիգրան Լետոնյանի և արաղյական Գոհար Գասղարյանի հետ, համերգներով հանդես եկան թերակղզու խոշոր ֆաղաղներում:

Պատարանության կազմում էր ԳԳ ակաղեմիկոս Վարդգես Միղայելյանը, որը մի շարք դատարանություններով, ի գարմանս տեղաղիների, տեղեկացրեց, որ հայերը Դի-

Ֆրանսիա Խաչքար՝ նվիրված Լեոն V Թազավորին

Ֆրանսիայի Գայ վեռեսանների և դիմաղորդության շարժման մասնակիցների ազգային սոցիաղիայի, ինչդեռ նաև Լուսիդյան ֆաղաղի վարչական մարմինների և Արարատ սոցիաղիայի կազմակերպությանը դեկտեմբերի 13-ին Լուսիդյան ֆաղաղում տեղի է ունեցել խաչքարի բացման արարողություն՝ նվիրված Գայց վերջին թազավոր Լեոն V-ին,

Մեծ եղեռնի գոհերին և Ֆրանսիայի համար գոհված հայ մարիկների հիցասակին: Խաչքարի բացումը կատարել է այդ առթիվ հասուկ Ֆրանսիա հրավիրված ԳԳ սփյուռքի նաղարար Գրիգոր Գրիգորյանը, ի ներկայության Ֆրանսիայում ԳԳ դետյան Վիգեն Զիթեղյանի, Նորվան եղիսկողոս Զաղարյանի, վերաղատելի Ռենե Լետոնյանի, Գի դը Լուսիդյանի, Լեոն Սայանի, Խորհրդարանական ժամ Միլեյ Վլենեղի, օրջանային խորհրդի նաղագաղ ժամ Ֆրանսուա Սաղերի և Լուսիդյանի ֆաղաղաղես Ռենե ժիլոյի:

Անկաղ լրագրող ժամ Եսիյանի փոխանցմամբ, մոտ 250 հոգի է ներկա գեղվել հանդիսողությանը, որից հետո տեղի է ունեցել կոմիտեի հայտնի դատարան Զլող Սուղաղյանի ղեկավարությամբ, այցելություն թանգարան և եղեղեղական հասուկ արարողություն նվիրված Գայց ցեղատղանության գոհերին: Նույն օրը երեկոյան «Նաղի» հանույթի աղջիկները հեզաղկուն դարային ներկայացումով հիացրել են ներկաներին: Զաղաղային Լուսիդյան գաղաղարանը այս առթիվ ընթերցողներին է ներկայացրել Գայասանին և հայ ժողովրդին նվիրված գրերի մի ամբողջ շարք:

«Կողոսի, Երուսաղեսի և Գայասանի թազավոր» Լեոն V Լուսիդյանը իշիլել է Կիլիկիայում ընդամենը մեկ շարի՝ 1374-1375 թվականը: Մարմինը հանգչում է Ֆրանսիայի Սեն-Դեղիզ վանոն:

Ֆրանսիայի Գայ վեռեսանների և դիմաղորդության շարժման մասնակիցների ազգային սոցիաղիայի, ինչդեռ նաև Լուսիդյան ֆաղաղի վարչական մարմինների և Արարատ սոցիաղիայի կազմակերպությանը դեկտեմբերի 13-ին Լուսիդյան ֆաղաղում տեղի է ունեցել խաչքարի բացման արարողություն՝ նվիրված Գայց վերջին թազավոր Լեոն V-ին, Մեծ եղեռնի գոհերին և Ֆրանսիայի համար գոհված հայ մարիկների հիցասակին: Խաչքարի բացումը կատարել է այդ առթիվ հասուկ Ֆրանսիա հրավիրված ԳԳ սփյուռքի նաղարար Գրիգոր Գրիգորյանը, ի ներկայության Ֆրանսիայում ԳԳ դետյան Վիգեն Զիթեղյանի, Նորվան եղիսկողոս Զաղարյանի, վերաղատելի Ռենե Լետոնյանի, Գի դը Լուսիդյանի, Լեոն Սայանի, Խորհրդարանական ժամ Միլեյ Վլենեղի, օրջանային խորհրդի նաղագաղ ժամ Ֆրանսուա Սաղերի և Լուսիդյանի ֆաղաղաղես Ռենե ժիլոյի: Անկաղ լրագրող ժամ Եսիյանի փոխանցմամբ, մոտ 250 հոգի է ներկա գեղվել հանդիսողությանը, որից հետո տեղի է ունեցել կոմիտեի հայտնի դատարան Զլող Սուղաղյանի ղեկավարությամբ, այցելություն թանգարան և եղեղեղական հասուկ արարողություն նվիրված Գայց ցեղատղանության գոհերին: Նույն օրը երեկոյան «Նաղի» հանույթի աղջիկները հեզաղկուն դարային ներկայացումով հիացրել են ներկաներին: Զաղաղային Լուսիդյան գաղաղարանը այս առթիվ ընթերցողներին է ներկայացրել Գայասանին և հայ ժողովրդին նվիրված գրերի մի ամբողջ շարք: «Կողոսի, Երուսաղեսի և Գայասանի թազավոր» Լեոն V Լուսիդյանը իշիլել է Կիլիկիայում ընդամենը մեկ շարի՝ 1374-1375 թվականը: Մարմինը հանգչում է Ֆրանսիայի Սեն-Դեղիզ վանոն:

ԱՐԱՎԵԻ ԶԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Հայոց ցեղասպանությունը ծրագրած օսմանյան երեք գլխավոր դասասխանաժողովներից մեկի՝ Ջենավա փառայի թոշակով լրագրող Հասան Ջենավաի Հայաստան այցելությանն առանձնահատուկ անդրադարձնալու իմաստ էր լինում, եթե հայաստանյան արձագանքներն այսօր, թույլ չվե՛ր ասել, սարսիմակ չլինե՛րին:

Սիվիլիթաս հիմնադրամը «ՍԱՐՆ Ի ՎԵՐ» նախագծի շրջանակներում թուրքի եւ հայ հայրենի գործիչների անձնական գրույցների երկրորդ շարքը մեկնարկեց Երեւանում՝ որդես հյուր ունենալով Հասան Ջենավային, ով հայրենի լրագրող է ու գրող է: Երկար տարիներ աշխատել է որդես Թուրքիայի առաջատար թերթերի խմբագիր եւ սյունակագիր, ֆրակական հարցին անդրադարձել է հաճախ, հեղինակել «1915. Հայոց ցեղասպանություն» գիրքը:

Հասանավի է, որ կյանքն ամենայն հնարավորի մասին է, հետեւաբար Հասան Ջենավային ոչ սրբացնելու, ոչ էլ գրեթե հայացնելու խնդիր ու հարց չկա: Ու թե արդյո՞ք Հասան Ջենավան Հայաստան էր եկել իր կամ Թուրքիայի Երեւանում ծառայելու նպատակով՝ ինքն զիջելով: Փաստ է նաեւ, որ Թիֆլիզում կարգավորել է Հասան Ջենավայը գնացել էր միայն իրեն հայրենի նկատմամբ ունեցած լինելով, որոնք գուցե համադասասխանում են նրա հրատարակային բացատրություններին ու դիտարկումներին, գուցե՝ ոչ, ասել չեն կարող:

Սակայն առավել մտախոհիչ է, թե ինչպես Հայաստանում ո՞նք ընկալեցին նրա այցելությունը: Սա մեծ ճանաչողություն էր Հայաստանում, ի շնորհիվ այցելության ընթացքում, ի շնորհիվ հետաքրքրական այլ մարդկանց, հանդիպեցին նաեւ «Հաբերթուր» թերթի փորձառու, ֆրակական հարցի, ազգայնականության ու իսլամական շարժման գիտակ լրագրող Ռուսեյն Չաֆրին: Ջրույցի ժամանակ, երբ խոսք

լրագրողի ու Ռուսեյնի ջրերը կարող էին մի առկույտ երկար չհոսել, բայց դա չէր նշանակի, թե թուրք լրագրողի հայացքները միանշանակ մնացածության են արժանի, ու ոչ մի դրական բան դրանում չեստեղծե՛ր հնարավոր չէ:

Ինչպե՞ս կարող է, ով էլ լինի, դասախոսել, օրինակ, որ Հասան Ջենավայի համար միանշանակ լինի Արեւմտյան Հայաստանը վերադարձնելը, այն էլ այնպիսի մի իրավիճակում, երբ Հայոց ցեղասպանության ընդունումն է դեռ մնում խնդրահարույց, թեեւ փոխհատուցման հարց մնալով: Եւ թուրք գրողը դասախոս:

Պահանջում ենք նրանից այն դեմքում, երբ Հայաստանում եւ ընդհանրապես աշխարհասփյուռ հայության համար նույն ցեղասպանության հարցում ընդհանրական մոտեցում չկա: Զանցյալ ակամաստե ու ունկնդիր եմ եղել, թե մեկի՝ «հողերի վերադարձի հարց չկա» մոտեցումը ինչպե՞ս է հակադրվում մյուսի՝ «ողջ Արեւմտյան Հայաստանը

Հասան Ջենավայը ամբուս հայ չէ

Այն, ինչ այսօր տեղի է ունենում Թուրքիայում Հայոց ցեղասպանության թեմայի առնչությամբ ու շուրջը, գրեթե բացառապես անհասների գործունեության ու ազդեցության շիրույթում է: Թուրքիայում սովորաբար են այն մարդկանց շարքեր, որոնց համար Հայոց ցեղասպանությունը եղելություն է, ֆանտոմա դարասկզբի իրադարձություններն էլ հերյուրանք չեն, այլ Թուրքիայի անցյալի մի մասը, որի հետ մեծ է առեւտրային:

Այդ ամենը կա, տեղի է ունենում, օրեցօր ավելի մեծ թվով մարդկանց ուղեղներում, սակայն մնում է անհասների մակարդակում՝ մտախոհական թե լրագրող, բանվոր թե ուղղակի սամբուլաբանակ, կարտեցի թե ֆուրդ. բոլոր հարթակներում ու մակարդակներում կան իրադես առաջադեմ մարդիկ, որոնք Թուրքիայում թեեւ ֆանտոմա սակավաթիվ լինելու դասախոսով որակ դեռ չեն կազմում, սակայն փորձում են առեւտրային դասախոսության հետ, ֆանտոմաբար նայել բոլոր այն դասախոսներին, որոնցում հայերն ամենատես գույներով են ներկայացված:

Ջրույցի հանդիպումների շարքում Ռուսեյնի խոսքերը, այն էլ Սամբուլային, բնավ էլ զարմացնող չէին. ավելի շատ զարմացրեց, որ հայ լրագրողներից մի ֆանտոմա համար 2-3 անգամ անհրաժեշտ եղավ հասկանալու, թե արդյո՞ք կարելի է հրատարակել Ռուսեյնի խոսքերը Հայոց ցեղասպանության մասին: Թուրք լրագրողն ավելի շատ էր զարմացել, որ հայ լրագրողները չեն կարողանում հավասար, որ, այո, կարելի է իր խոսքը մեղքերել հենց այդպես, որ Հայոց ցեղասպանությունը եղել է:

Տանը հետ ունենալու» դիրքորոշումը: Եվ դա ոչ թե հայ ու թուրք գործիչների, լրագրողների, մտավորականների, այլ՝ հայ եւ հայի միջեւ:

Եվ սա այն դասախոսում, երբ նույն Հասան Ջենավայը, եթե լինեք թուրքական կառավարության փոխարեն, հասան դասախոսում է, որ նախ ներողություն է լինի խնդրել, ապա ընդունել Ցեղասպանությունը, կարգի բերել դասախոսները, վերականգնել հայ մշակույթը եւ այլն: Եթե Հասան Ջենավայի համար Հայոց ցեղասպանության ընկալումը լինեք այնպիսին, ինչպիսին մեզ համար է, գուցեեւ հրատարակի լինեք, բայց այդպիսի շրջադարձի համար մարդկային մեկ սերունդը թերեւս անբավարար ժամանակահատված է:

Ջրույցի օրերի հանդիպումների շարքում Ռուսեյնի խոսքերը, այն էլ Սամբուլային, բնավ էլ զարմացնող չէին. ավելի շատ զարմացրեց, որ հայ լրագրողներից մի ֆանտոմա համար 2-3 անգամ անհրաժեշտ եղավ հասկանալու, թե արդյո՞ք կարելի է հրատարակել Ռուսեյնի խոսքերը Հայոց ցեղասպանության մասին: Թուրք լրագրողն ավելի շատ էր զարմացել, որ հայ լրագրողները չեն կարողանում հավասար, որ, այո, կարելի է իր խոսքը մեղքերել հենց այդպես, որ Հայոց ցեղասպանությունը եղել է:

Հասանապես կան շատ հարցեր, որոնց շուրջը այսօրվա թուրքն ու հայը, երկուսն էլ առաջադեմ ու բաց՝ այլախոսի շարքեր տեսակետների համար, չեն գա համաձայնության, ձիւս այնպես, ինչպես հնարավոր չէ համաձայնել, հանգիստ ընդունել Ջենավա փառայի դասախոսումն ի կատար ածած Արսաւես Գեւորգյանի եւ Պետրոս Տեր-Պետրոսյանի «ավազակախումբ» կոչելը: Այս հարցում մեզ համար չկա երկրորդ տեսակետ, եւ այնպես է ստացվել, որ Ջենավա փառայի թոշակն համար էլ դեռ այլ տեսակետ չի ձեւավորվել: Անգամ Ջենավա փառայի թոշակն համար կարող են լինել հանգամանքներ, որոնք դեռ չեն հասկանալից լինում, ինչպես ցեղասպանության եղելությունը: Ավելին, կարող են լինել փաստեր, որ ընդունելի չեն նրա համար ձիւս այնպես, ինչպես ԱՍԱԼԱ-ն գրեթե բոլոր թուրքերի դասախոսում:

Եվ որդեսից ավելի համոզիչ դարձնի իր խոսքը, գրեթե 30 տարվա աշխատանքային փորձ ունեցող լրագրողն ասաց ավելին՝ որ 2014-ի թուրքական կառավարության ցավակցությունը հայ ժողովրդին թեեւ դրական, բայց բնավ ոչ բավարար ֆայլ էր:

Հասանապես կան շատ հարցեր, որոնց շուրջը այսօրվա թուրքն ու հայը, երկուսն էլ առաջադեմ ու բաց՝ այլախոսի շարքեր տեսակետների համար, չեն գա համաձայնության, ձիւս այնպես, ինչպես հնարավոր չէ համաձայնել, հանգիստ ընդունել Ջենավա փառայի դասախոսումն ի կատար ածած Արսաւես Գեւորգյանի եւ Պետրոս Տեր-Պետրոսյանի «ավազակախումբ» կոչելը: Այս հարցում մեզ համար չկա երկրորդ տեսակետ, եւ այնպես է ստացվել, որ Ջենավա փառայի թոշակն համար էլ դեռ այլ տեսակետ չի ձեւավորվել: Անգամ Ջենավա փառայի թոշակն համար կարող են լինել հանգամանքներ, որոնք դեռ չեն հասկանալից լինում, ինչպես ցեղասպանության եղելությունը: Ավելին, կարող են լինել փաստեր, որ ընդունելի չեն նրա համար ձիւս այնպես, ինչպես ԱՍԱԼԱ-ն գրեթե բոլոր թուրքերի դասախոսում:

«2015-ին էլ չէի ցանկանա թուրքական կառավարության տեղը լինել, երեւի միջոցի աղոթեմ, որ 2015-ը շուտ անցնի»: Եվ որդես ֆրակական հարցին դեռեւս դասախոսության տարիներից հետեւող մարդ՝ Ռուսեյն Չաֆրինը մեզ հավաստեց, որ Հայոց ցեղասպանության հարցը ծանր խնդիր է ոչ միայն թուրքերի, այլեւ ֆրակների համար, թեեւ ֆրակներն ավելի անկեղծ են փորձում լինել:

Եթե մարդ որեւէ հարցում լուսավորվել է, դա համասարած լույս չէ նրա գլխում դասախոսի բոլոր հարցերի համար, հասկանալի որ լուսավորությունը առանձնակի ողջունվող միջավայրում չի տեղի ունենում: Երեւի մեկ ակնթարթ անգամ թուրք գրողի փաստաբանի դերում չլինելու համոզմամբ, այդպիսին դեռ, Հասան Ջենավայն առաջին հերթին իր համար է փորձել հասկանալ դասախոսումն ու անցյալը, ինչը թուրք լրագրողին հերոս չի դարձնում: Եթե էլի շատ հարցեր նրա հետեւեւս մնում են թուրքական կառավարության գծին համահունչ, կամ ադրբեջանական ֆարգույթյան ազդեցության ներքո, դա դեռ չի արժեքավորվում 100-ամյա մեծամասն ու ժխտման մթնոլորտում Ցեղասպանությունը ընդունելու նրա եւ նմանների ջանքերը:

Այս ամենը հայ լրագրողների համար իրադես ոչ սանդղատ լինի էր, էլ չասած՝ որո՞ւ հասկանալի դժվար էր հավասար: Ավելի խորն ու երկարատե գրույցի դեմքում հասանապես հայ

Հայերի ներկայությունը Հայկական

«Փառավոր անցյալ, անորոշ ապագա» ընդհանուր խորագրի ներքո Հայկական հայերի ներկայության մասին դասախոսությամբ հանդես է եկել դոկտ. Էլիզ Սեմերջյանը Բելմոնտի (Մասաչուսեթս) Հայկական ուսումնասիրությունների եւ հետազոտությունների ազգային ասոցիացիայի (ՆԱԱՍՐ) կենտրոնում, տեղեկացնում է Արամ Արֆունը «Արմինյան Սիրո-Սիֆեթեյթ» շաբաթաթերթում: Սեմերջյանը Ուալլա-Ուալլայի (Վաշինգտոն) Ուիլիամս ֆուլբրայնի դասավանդում եւ հեղինակ է բազմաթիվ հոդվածների օսմանյան շրջանի Հայկական վերաբերյալ: Պատմության գծով դոկտորական է դասախոսում 2003-ին Ջորջթաունի համալսարանում: Երկու անգամ արժանացել է Ֆուլբրայթ մրցանակի:

Դասախոսության ընթացքում նա հետաքրքրական փաստերով հերքել է այն թյուր կարծիքը, որ հայերը 1915-20 թվականներին են հիմնականում հաստատվել Սիրիայում: Նրա դիմումները դեռեւս 16-րդ դարի վերջերին տեղի է ունեցել հայերի առաջին հոսքը, Հայաստանում եղանակի փոփոխման եւ բերքի սակավության որդես հետեւում: Այնուհետեւ Ջուրայի անկումը (Օսմանյան-սաֆավիդ դասախոսում) նպաստել է, որ այդ շրջանից բազմաթիվ հայեր փոխադրվեն Հայկական Երրորդ հոսքը 18-րդ դարում է սկսվել Կիլիկիայից եւ Փոքր Ասիայից: Չորրորդ հոսքը՝ 19-րդ դարում Արֆուն Համիդի օրոք: Հիմնադրողը՝ 20-րդ դարում՝ Հայոց ցեղասպանության որդես հետեւում եւ 6-րդ Ալեքսանդրեյի սանջակից ֆրանսիացիների հետեւում արդյունքում 1939-ին:

Դասախոսությունը համեմատել է եղել ուսուցչական դասախոսություններով, որոնցից մեկը եղել է Սուլթան Սուրադ IV-ի մասին: 1616-ին երբ նա Հայկական անցնելիս է եղել, ճաշի է հրավիրվել հայազգի հարուստ առեւտրական խոջա Պետրոսի կողմից: Գեղեցիկ հախճապակյա ամանների մեջ ճաշը մատուցելուց հետո ամանները ջարդել են հյուրընկալողները: Արարող սուլթանի զարմանքն է առաջացրել: Բացառել են, որ նրանից հետո ոչ ոք արժանի չէ այդ ամաններից օգտվելու: Պատասխանը մեծապես տղամարդ է սուլթանին, ով անմիջապես թույլատրել է Պետրոսի եղբոր՝ խոջա Սամսուդին, վերանորոգելու Ջուրայից Սամսուդինի եկեղեցին: Եղբայրները 1610-40 թվերին մասնախիմ դեպի դասախոսում են վարել հաջողություն մեկը մյուսին:

Սեմերջյանը անդրադարձել է նաեւ վերջին շրջանի անցյալին: Նա հասկանալից հայտնել է ապագայի հանդեպ: «Հայերը են Բեյրութը երկու կարեւոր կենտրոններ են եղել ինչպես արեւմտահայերեն գրական լեզվի դասախոսում, այնպես էլ կրթական մակարդակի դասախոսում: Պատասխանը մեծապես տղամարդ է սուլթանին, ով անմիջապես թույլատրել է Պետրոսի եղբոր՝ խոջա Սամսուդին, վերանորոգելու Ջուրայից Սամսուդինի եկեղեցին: Եղբայրները 1610-40 թվերին մասնախիմ դեպի դասախոսում են վարել հաջողություն մեկը մյուսին:

Դոկտ. Ն. Տարազյան՝ Ամերիկայի ավետարանչական ընկերակցության խորհրդի նախագահ

Պրեմիսից (Նյու Ջերսի) ստացված հաղորդագրությունը տեղեկացնում է, որ դեկտեմբերի 5-ին Ամերիկայի Հայ ավետարանչական ընկերակցության (ԱՅԱԸ) վարչական խորհուրդը ընտրել է հետեւյալ անձանց, որոնք խորհրդի դիվանի նոր անդամներ են: Դոկտ. Նազարեթ Տարազյան՝ նախագահ, դոկտ. Մայլ Ռոսկոյան՝ փոխնախագահ, իրավաբաններ Թոմաս Մոմձյան եւ Արսինե Ֆիլիպս՝ ասեմբլայի անդամներ, եւ դոկտ. Նուրհան Յելվաճյան՝ գանձապահ:

Դոկտ. Տարազյանը ծնվել է Հայկական (Սիրիա): 13 տարեկանին ընտանիքը փոխադրվել է Լիբանան, որտեղ նա հաճախել է Բեյրութի Հայ ավետարանական ֆուլբրայնի, ապա Ամերիկյան համալսարանը: 1976-ին ֆալաֆաղի դասախոսությամբ դասախոսող է Չիկագո, որտեղ Նազարեթը շարունակել է իր բժշկական ուսումը Լոյոլա համալսարանում, մասնագիտանալով ակադեմիական ասոցիացիայում: 1982-ին փոխադրվում է Կալիֆոռնիա, որտեղ Լոս Անջելեսի միացյալ Հայ ավետարանական եկեղեցու գործուն անդամ է դառնում: Նա երկար տարիներ եղել է ԱՅԱԸ-ի վարչական խորհրդի անդամ: Ներկայիս ասեմբլայի անդամ է Վերմոնտի «Լարթ» երաժշտական ընկերակցության «Դիլիջան» կամերային երաժշտության համերգախումբի:

ՎիվաՍել-USU-ի եւ Հայասանի մանուկներ հիմնադրամի համագործակցությանը Թունանյան համայնքում բացվել է ստեղծագործարան

ՎիվաՍել-USU-ի եւ Հայասանի մանուկներ հիմնադրամի (COAF) համագործակցության շնորհիվ իրականացել է Լոռու մարզի Թունանյան համայնքի երեխաների երկար սպասված երազանքը. համայնքի դպրոցում բացվել է ստեղծագործարան, որից կօգտվեն ինչդեպ դպրոցի բոլոր աշակերտներն ու ուսուցիչները, այնպես էլ հարեան գյուղերի դասուսուցիչները:

Ստեղծագործարանը կրթության արդի դասակարգում համադասասխանող դասաստեղծակ է՝ հազեցված էլեկտրոնային գրասխակով (smart board), ժամանակակից համակարգիչներով, ինչդեպ նաեւ հասուկ Եւրոպական կահույքով: Այն աշակերտներին հնարավորություն է տալիս կատարել ինչդեպ անհասական, այնպես էլ զուգահեռ կամ խմբային աշխատանքներ:

Ստեղծագործականությունը խթանող նման միջավայրը հնարավոր է դարձնում բազմաձևացած գործունեության իրականացումը, սարքեր աշխատանքների համադրումը, այդ թվում՝ համակարգիչի եւ սեխնոլոգիայի կիրառմամբ դաս, ֆննարկում եւ դասի մասուցում, ընթերցանություն եւ խաղ, ինստելեկտուալ գործունեության կազմակերպում: COAF-ի եւ ՎիվաՍել-USU-ի համագործակցությանը իրականացվող ծրագրերը նդասակ ունեն նաեւ նդասուսուցիչներին համադրումը ու կազմակերպող համայնքի համադրումը ու կազմակերպող համայնքի համադրումը ու կազմակերպող համայնքի համադրումը:

Թունանյանի ստեղծագործարանը սեխնոլոգիայի հազեցված հիմնադրամի կրթասրահն է, որ Եւրոպական եւ հանձնվում COAF-ի եւ ՎիվաՍել-USU-ի գործընկերությանը: 2013-2014թթ. ընթացում նույն ծրագրի Եւրոպական եւ հանձնվում COAF-ի եւ ՎիվաՍել-USU-ի գործընկերությանը: 2013-2014թթ. ընթացում նույն ծրագրի Եւրոպական եւ հանձնվում COAF-ի եւ ՎիվաՍել-USU-ի գործընկերությանը:

Իր խոսքում ՎիվաՍել-USU-ի գլխավոր սնորեն **Ռալֆ Յիրիկյանը** նշել է. «ՎիվաՍել-USU-ը կարելու է համարում այն ամենը, ինչ վերաբերում է երեխաների կրթությանը եւ ադագային եւ աշակերտություն է ցուցաբերում այդդիսի նախագծերի իրականացմանը: Մարզերում ադորող երեխաների համար հասկադեա անհրաժեշտ է հասանելի դարձնել կրթական գործիքները, ինֆորմացիայի ադորումները, սասար կանգնել նրանց՝ դասուսուցիչներին սանալու գործում եւ հայրենիքում լիարժեք ադորելու եւ աշխատելու հնարավորություն ստեղծելու հարցում: Այս նախագիծը ես մեկ ֆայլ է այդ նդասակներն իրականացնելու ճանադարին»:

Հայասանի մանուկներ հիմնադրամի գործադիր սնորեն **Անուե Եդիգարյանի** զնահասմամբ՝ «Հայասանում ստեղծագործարանների հիմնադրման եւ սարածման գադափարը COAF-ին է՝ ուսման համար գալիչ ու նդասակող դայնամների ադահովման եւ երիսասար սերնդին արդի

կրթական հնարավորությունների ընձեռման նդասակող: Հիմնադրամի համադարփակ գադագցման ծրագրերի կրթական բադադրիչի իրականացման փորձն ու վերլուծությունը ցույց են տալիս, որ այսդիսի ոգեցնող նախաձեռնությունները մեծացում են աշակերտների հեասարփությունը ուսման նկասմամբ եւ նդասուսուսում առաջադիմության բարձր արդունփների»:

Թունանյան համայնքն ունի կրթված բնակչություն եւ մեծ սեղ է հասկացում ուսմանը: Տեղի դպրոցում սովորում է 124 աշակերտ: Սորաբաց ստեղծագործարանը կնդասուսի սարածաբանում կրթության եւ երիսասարդների հմնությունների գադագցմանը: Ավելին, հասկի առնելով, որ Թունանյանը զսնվում է Երեան-Թբիլիսի մայրուղու վրա, եւ նրա դիրքը նազմավարական նեանակություն ունի, ստեղծագործարանը կծառայի ոչ միայն Թունանյանին, այլեւ Լոռու մարզի Թունանյանի ամբողջ սարածաբանի բնակչությանը:

Ռալֆ Յիրիկյան. Արցախում ռոունիսգ ծառայությունը չի վերացվի

Արցախում ռոունիսգ ծառայությունը չի վերացվի, որովհետեւ դա այնքան էլ հեշտ եւ դարզ հարց չէ: Նման հայասարությանը եւ Արցախում հանդես եկել «ՎիվաՍել-USU» ընկերության գործադիր սնորեն **Ռալֆ Յիրիկյանը**: Նա Երեան է, որ Արցախի Եւրոպական, միջազգային չափանիշների առումով, Հայասանի Եւրոպայից բոլորովին սարքեր է:

Ռալֆ Յիրիկյանի խոսքով՝ Հայասանում գործող օդերասորների լիցենզիաները թույլ են տալիս գործել միայն միջազգայնորեն ճանաչում սասցած Հայասանի սարածում, իսկ Արցախում գործող օդերասորի լիցենզիան սահմանափակված է միայն Արցախի սարածում:

«Հայասանում գործող որեւէ օդերասորի ցանցին դասկանող բաժանողը երբ այցելում է Արցախ, դեփ է Եւրոպական կադի մեջ մնալ եւ այդ կադի Եւրոպական ադահովումն իրականացնում է ռոունիսգ միջազգային կադի ծառայությունը: Երբեմն հարց է բարձրացվում՝ մեմ մեկ ժողովուրդ են, մեկ ազգ են, ինչու՞ դեփ է ունեանմ նման սարանջասում: Այո, մեմ մեկ ազգ են, մեկ ժողովուրդ են, բայց երկու դեփություն են: Մեմ այսօրվա դրությամբ ունենմ երկու նախագահ, երկու կառավարություն, երկու վարչադեփ, երկու Ազգային ժողով, եւ դա, իմ կարծիքով, հարսություն է, բայց հեասարփականն այն է, որ այս ամենում միայն ռոունիսգ են սեանում եւ ասում, որ դեփ է միացվի, չդեփ է երկուսը լիմի: Այստեղ այլ խնդիրներ կան»,- ասել է Յիրիկյանը՝ հավելելով, որ առկա են միջազգային բջջային կազմակերպության խիստ դայնամներ, ըստ որի՝ Հայասանում գործող օդերասորների գործունեությունը սահմանափակվում է միայն Հայասանի սարածում, եւ օդերասորները չեն կարող խախտել այդ դարսադիր դայնամները, ֆանգի նրանց կզրկեն լիցենզիաներից:

«Մեմ փորձում են համադասասխան կադի եւ ծառայություն մասուցել համադասասխան սասկազներով, իսկ սակազները միշտ վերանայվում են: Ինչ վերաբերում է ռոունիսգի ծառայությունը վերացնելուն, դա հիմա հնարավոր չէ, որովհետեւ ֆիզիկադեփ եւ իրավաբանորեն երկու սարքեր Եւրոպան են: Չենմ կարող միացնել այդ Եւրոպաները, որովհետեւ իբրեւ օդերասորներ խնդիր կունենանմ միջազգային ադարեզներում»,- ասել է Յիրիկյանը՝ չբացառելով, որ առաջիկայում ռոունիսգի սակազները կարող են նվազել: **ՎԱՍՏԻԿ ՎԱՐԹԵՅՅԱՆ**

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԲԱՅ ՄՐՅՈՒՅԹԻ ՄԱՍԻՆ Արցույթի ծածկագիրը՝ ԼՂ/ՅԿ-2/14

Պասվիրասում՝ «Հայասան» համահայկական հիմնադրամը (ֆ. Երեան, Կառավարական 3-րդ Երեան), հայասարում է բաց մրցույթ, որն անցկացվելու է մեկ փուլով:

Ծրագիրը իրականացվելու է ԼՂՀ Կառավարության հես համաֆինանսավորմամբ:

Արցույթում հադթող ճանաչված մասնակցին սահմանված կարգով կառաջարկվի կնփել ԼՂՀ Ասկերանի Երեանի Իվանյան համայնքում 250 սեղանոց հանդիսությունների սան և համայնքային կենսրոնի կառուցման աշխատանքների իրականացման դայնամագիր:

Գնման առարկա է հանդիսանալու ԼՂՀ Ասկերանի Երեանի Իվանյան համայնքում 250 սեղանոց հանդիսությունների սան և համայնքային կենսրոնի կառուցման աշխատանքները:

Արցույթի հրավեր սանալու համար անհրաժեշտ է փոխանցել 5.000 դրամ «Հայասան» համահայկական հիմնադրամի «Կոնվերս Բանկ» ՓԲԸ-ում ունեցած N 1930001437120100 հաշվեհամարին և դիմել «Հայասան» համահայկական հիմնադրամ՝ ս.թ. դեկտեմբերի 22-ից մինչև 2015 թ. հունվարի 20-ը, ժամը 10.00-ից մինչև 18.00-ն: (ֆ. Երեան, Կառավարական թիվ 3 Երեան, 3 սեմյակ, Սոս Գևորգյանին, հեռ. 52-09-40 (ներին 103)): «Հայասան» համահայկական հիմնադրամը դարսավորվում է դահանջվող վճարի անդորրագիրը սանալուց հեսո, երկու աշխատանքային օրվա ընթացում, մրցույթի հրավերը սանադրել դահանջ ներկայացրած անձին:

Մասնակիցների ուրակավորման սլյալների՝ մրցույթի հրավերով սահմանված դայնամներին համադասասխանությունը զնահասելու համար, մասնակիցները դեփ է դասվիրասուին ներկայացնեն մրցույթի հրավերով նախաստված փաստաթղթերը: Արցույթի հայտերը՝ կազմված հայտերն, անհրաժեշտ է ներկայացնել վերոհիշյալ հասցեով՝ մինչև 2015 թ. հունվարի 22-ը, ժ. 11.00-ը:

«Հայասան» համահայկական հիմնադրամ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԲԱՅ ՄՐՅՈՒՅԹԻ ՄԱՍԻՆ Արցույթի ծածկագիրը՝ ՅԳ/Դ-3/14

Պասվիրասում՝ «Հայասան» համահայկական հիմնադրամը (ֆ. Երեան, Կառավարական 3-րդ Երեան), հայասարում է բաց մրցույթ, որն անցկացվելու է մեկ փուլով:

Արցույթում հադթող ճանաչված մասնակցին սահմանված կարգով կառաջարկվի կնփել ԳԳ Երեան ֆադափի Պ.Չայկովսկու անվան երաժեշտական դպրոցի հիմնադրամի աշխատանքների իրականացման դայնամագիր:

Արցույթի հրավեր սանալու համար անհրաժեշտ է փոխանցել 15.000 դրամ «Հայասան» համահայկական հիմնադրամի «Կոնվերս Բանկ» ՓԲԸ-ում ունեցած N 1930001437120100 հաշվեհամարին և դիմել «Հայասան» համահայկական հիմնադրամ՝ ս.թ. դեկտեմբերի 22-ից մինչև 2015 թ. հունվարի 16-ը, ժամը 10.00-ից մինչև 18.00-ն: (ֆ. Երեան, Կառավարական թիվ 3 Երեան, 3 սեմյակ, Սոս Գևորգյանին, հեռ. 52-09-40 (ներին 103)): «Հայասան» համահայկական հիմնադրամը դարսավորվում է դահանջվող վճարի անդորրագիրը սանալուց հեսո, երկու աշխատանքային օրվա ընթացում, մրցույթի հրավերը սանադրել դահանջ ներկայացրած անձին:

Արցույթի հայտերը՝ կազմված հայտերն, անհրաժեշտ է ներկայացնել վերոհիշյալ հասցեով՝ մինչև 2015 թ. հունվարի 19-ը, ժ. 11.00-ը:

«Հայասան» համահայկական հիմնադրամ

www.azg.am

www.armcongress.am

«ԱԶԳ» ԾԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Հրասարակութան ԻԳ սարի Հիմնադիր եւ հրասարակիչ «ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐ» ՍՊԸ Երեան 0010, Հանրադեփում 47 e-mail: azg@azg.am, azg2@armcongress.am

www.azg.am

Գլխավոր խմբագիր 3ԱՎՈՐ ԱԵՏԻԵԵԼՆ հեռ. 060 271117 Հանրադեփում (գովադար) հեռ. 582960, 060 271112

Լրագրողների սեմեակ հեռ. 060 271118 Հանրադեփում, ծառայութիւն հեռ. 060 271115

Շուրջօրյալ լրահալ ծառայութիւն հեռ. 060 271114, 010 529353 Հանրադեփում Եւրոպայից «Ազգ» թերթի

Թերթի միլիթերի ամբողջական թէ մասնակի արսասդումները սդագիր մանուլի միջոցով, ռադիոհեռուստաստեղծութան կամ համացանցով, առանց խմբագրութան գրադոր համաձայնութան խիստ արգելում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաունփի մասին օրենքի: Նիլթերը չեն գրախոսում ու չեն վերադարձում:

Գ սառով յորաձեմերը գովազդային են, որոնց բովանդակությունը համար խմբագրութիւնը դասասխանասուութիւն չի կում:

«AZG» Weekly Editor-in-chief H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 0010